

DR. LOVAS DÓRA

tudományos segédmunkatárs, MTA-DE Közzszolgáltatási Kutatócsoport

ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK UNIÓS JOGI SZABÁLYOZÁSA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ENERGIASZEKTORRA¹

BEVEZETÉS

Az Európai Unió az 1990-es évek óta törekszik az energiaszektor fokozatos liberalizációjának megvalósítására és versenyképességének növelésére.² 1996-tól kezdve már másodlagos jogforrási szinten is történtek előrelépések és az integráció több jogszabálysomagot is elfogadott annak érdekében, hogy az energiaszolgáltatók piacra jutása megfelelően és közösségi érdekeket kielégítő módon történjen.

A liberalizációs törekvések folyamatosan hatottak a nemzeti jogszabályokra is. A teljes liberalizáció egyes szektorokban, így az energia kapcsán is lehetetlen, mivel e területen piaci kudarcok nagy számban vannak jelen, így sokszor nélkülözhetetlen az állami/önkormányzati együttműködés e vállalatok társadalmi és gazdasági elvárásoknak megfelelő működéséhez. Az állami beavatkozásnak, így az állami támogatások nyújtásának szigorú uniós szabályozási korlátai vannak, amelyek azonban sokszor bírálat tárgyát képezik: példaként említhető erre a Greenpeace 2005-ös jelentése, amely szerint a liberalizáció csak a nagy energiakonserneknek kedvezett (EdF, E.ON, RWE, ENEL, Vattenfall, Electrabel, EnBW, Endesa, Iberdrola, British Energy), és rajtuk kívül más „zöld” vállalkozásoknak esélyük sincs ezeken a területeken.³

Az első energiacsomag az 1990-es években teremtette meg az energiaszektorban a piacnyitás feltételeit. Ezt követően az Európai Bizottság a versenypolitika keretén belül a korlátozó tevékenységek megszüntetése végett eljárásaival és határozataival segíti elő, hogy a piacnyitás feltételei az irányelvekben kialakított módon valósuljanak meg. Ez azért fontos, mert az energiapiaci liberalizáció céljait, így a fenntarthatóságot, a versenyképességet, valamint az ellátás biztonságát – az Európai Unió energiapolitikájának három legfontosabb elemének érvényesülését – a versenypolitika is szolgálja.⁴

AZ ENERGIAPOLITIKA MEGVILÁGÍTÁSA A VERSENPOLITIKA TÜKRÉBEN

E tanulmány megírásával az a céлом, hogy bemutassam a nemzeti és uniós érdekek ütközését az energiaszektorral összefüggő állami támogatások kapcsán. Érdekes ugyanis, hogy az Európai Bizottság hogyan viszonyul egy állami intézkedés uniós szempontból történő meg-

ítéléséhez, és ugyanezt a kérdést hogyan értelmezi egy tagállam. A közösségi szabályok célja, hogy a versenyszférában lévő vállalkozásoknak egyenlő feltételeket biztosítsanak, valamint, hogy megtiltsák az állami, illetve állami forrásból létrejött vállalkozásoknak a tisztességtelen versenyelőny megszerzését. Ezekre a szabályokra azért van szükség, hogy a tagállamok ne torzítsák, illetve korlátozzák az Unióban prioritást élvező tisztességes verseny követelményét. Az Unió versenypolitikája nem öncélú (a legnagyobb hangsúly a fogyasztókra tevődik), hanem egy eszköz, amelynek az a célja, hogy az egységes belső piac (így az energiapiac is) a Római Szerződésben lefektetett módon kialakuljon. Az energiaszektor is hatással van az Európai Unió versenyképességének erősítésére, mivel az integráció több fontos célkitűzésének megvalósításában nélkülözhetetlen e terület részvétele, így például a környezeti hatások kezelésében, a széndioxid-kibocsátás mérséklésében, a fenntartható fejlődés biztosításában és a klímavédelemben.⁵

Az állami támogatás befolyásolja az Unióban tevékenykedő (energia) vállalatok közötti versenyt, amely bizonyos kivételektől eltekintve a versenyre gyakorolt torzító vagy korlátozó hatás miatt tiltott. Az energiaszektor állam általi támogatásának többféle indoka lehet, így az Unió energiapolitikájának közvetlen céljai is befolyásoló tényezőként vannak jelen. (Ezek a befolyásoló célkitűzések pedig az energiapiac működésének biztosítása, az energiaellátás biztonságának Unión belüli garantálása, az energiahatékonyság és az energiatakarékosság, valamint az új és megújuló energiaforrások kifejlesztésének, illetve az energiahálózatok összekapcsolásának előmozdítása.)⁶ Továbbá nem mehetünk el amellett sem, hogy az integrációban egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a környezetvédelmi követelmények, amelyekhez nélkülözhetetlen az energiaszektorban megjelenő megújuló energiaforrásokat támogató szubvenció. A támogatás okaiként megjelölhetőek még egyes technikai és szociális okok is.⁷

Az energiaszektor állami támogatásának negatív oldala is van: a támogatások ronthatják az energiapiac hatékonyságát, többlet-környezetszennyezést okozhatnak vagy hátrányosan érinthetik a megújuló energiaforrások használatát.⁸

Sok esetben a Bizottságnak kell mérlegelnie, hogy az állami támogatás megvalósulása esetén inkább a pozitív vagy a negatív oldal kerül előtérbe és ezáltal megengedhető-e az adott szubvenció.⁹

Kijelenthető, hogy az állami támogatások európai uniós jogszabályrendszere az elmúlt pár évben jelentős átalakuláson ment át. Éppen ezért nem hagyható szó nélkül az állami támogatásokra vonatkozó versenyszabályok átalakulásának eredménye, valamint jelenlegi megítélésük fontos paraméterei.¹⁰

E tanulmány megírása során elsősorban nem az elsődleges uniós jog elemzésére törekedtem, hanem a Bíróság joggyakorlatát és a Bizottság reformintézkedéseit vettem górcső alá az atomenergia állam általi támogatása kapcsán. Nem használtam empirikus módszereket, kizárólag szakirodalmi művek, illetve uniós és tagállami jogszabályok vizsgálatára támaszkodtam. Analitikus módszerrel vizsgáltam az egyes jogi aktusokat, joggyakorlatokat, illetve a Bizottság közleményeit. Amikor az egyes fogalmakra vonatkozó megközelítéseket/definíciókat elemeztem, összegző/összefoglaló módszert alkalmaztam.

ÁLLAMI TÁMOGATÁS, MINT PIACI KUDARCRA ADOTT VÁLASZ

A versenypolitika célja a hatékony gazdaság és a fogyasztói jólét biztosítása. A verseny egyrészt ösztönzően hat a gazdasági teljesítményre, másrészt a jobb minőségű termékek, szolgáltatások szélesebb választékát biztosítja a fogyasztóknak versenyképesebb áron.¹¹

A versenypolitikára vonatkozó legfontosabb rendelkezéseket az elsődleges jog tartalmazza, mely két nagy területre osztható fel: a vállalatokra vonatkozó előírásokra és az állami forrásból nyújtott támogatások szabályozására.¹² A versenyszabályokon belül megkülönböztethetjük az általános versenyszabályozást és szektorális szabályozásokat.

A vállalkozásokra a tagállamok gazdaságpolitika területén hozott rendelkezései is hatnak, mely területen gyakran alakul ki érdek-összeütközés a támogatásokat belpolitikai kérdésként felfogó tagállamok és az Unió között. Jelen tanulmány pedig e problémákkal, azok megoldási alternatíváival és az Unió beavatkozásának lehetőségeivel foglalkozik.¹³

A tiszta verseny az Európai Unió tagállamaiban nem teljesen valósul meg, mivel a piacgazdaságokban jelen van az állam, melyre a piaci kudarcok léte miatt van szükség. Azonban az állami intézkedésnek arányosnak kell lennie a kezelni kívánt helyzettel, annak érdekében, hogy ne haladja meg a piaci kudarcok által okozott kárt (pl.: költséget). Megállapítható, hogy a gazdaságpolitika akkor optimális, ha a piaci és kormányzati kudarcok összehatása minimalizálódik, azaz a gazdaság a lehető legközelebb kerül a Pareto-hatékonysághoz.

Az energiaszolgáltatás hálózatos szolgáltatásnak minősül, biztosítása (előállítása, terjesztése és nyújtása) infrastruktúra, illetve hálózati elemek segítségével történik. Mindez számos piaci kudarc kialakulásához vezethet ezen a területen. Hálózatos iparágak esetén a piaci kudarcok szektorspecifikus kezelést igényelnek eltérő jellemzőik miatt.

Az energetikában az elosztói hálózat elsősorban természetes monopólium kialakulását vonja maga után. E

probléma kapcsán az állam feladata meghatározni azt a részt, ahol a tiszta verseny érdekében szükséges a beavatkozása.

E szektorban továbbá piaci kudarcot hoz létre a tökéletlen információ is, amelynek következtében a fogyasztók és termelők is téves döntéseket hozhatnak. Az állami beavatkozás (szabályozás) előnye ennek kapcsán, hogy javíthatja az információval való ellátottságot, illetve az egyes termékek jó minőségének érdekében minimumkövetelmények megfogalmazásával segítheti a piacok hatékony működését.

Piaci kudarcokat jelentenek az externáliák, közjavak is, amelyek keletkezésének oka, hogy a gazdasági szereplők tevékenysége olyanoknak okoz többletköltséget vagy bevételt, akik nem részesei a folyamatnak. Az állam általában ezekkel magyarázza a környezetvédelmi szabályozást, illetve az egyetemes szolgáltatások kialakítását.¹⁴

Megállapítható, hogy a piaci kudarcok a jól működő piac automatikus velejárói. E kudarc mértéke nem minden esetben egyezik, szektorról szektorra változó. Az energiaszektorban a hálózat kiépítése óriási költség, üzemeltetése pedig alacsony, így gyakran találkozunk a piaci kudarcokkal, főként természetes monopóliummal, amely szintén jelentősen csökkenti a piacon elérhető hatékonyságot, hisz nincs verseny.¹⁵

Az állami jelenlét az egyes tézisek eltérőképpen viszonyulnak. A normatív elmélet szerint a piaci kudarcok kezelése miatt nélkülözhetetlen az állam jelenléte, mivel ha a versenyre, mint közjószágra tekintünk (egyetemes hozzáférés, senki nem zárható ki a fogyasztásból), egyénileg senkinek nem érne meg a versenyszabályok betartása, a potyautas magatartás érvényesülése miatt.¹⁶ Tehát, ha maga a piac nem képes jóléti hatások kiváltására, nem hatékony, akkor piaci kudarcról beszélünk, és állami beavatkozásra van szükség. Ezen elmélet szerint a szabályozás feladata piaci kudarc/ok esetén a verseny helyettesítése a hatékonyság végett.¹⁷

A közösségi választások elmélete szerint a kereslet-kínálat alakulása miatt van szükség az államra, mert annak van valamije (pl.: szabályalkotás), ami a többi gazdasági szereplőnek nincs.¹⁸

Összességében megállapíthatjuk, bármelyik elméletet is állítjuk a középpontba, mivel az energiapiacot több területen (pl.: hálózat, energiatermelést szolgáló nyersanyagok) természetes monopóliumok jellemzik, valamilyen mértékben az állami szabályozás elengedhetetlen. Állami szabályozás nélkül ugyanis nem lenne képes e szektor hatékony erőforrás-allokációra. Az állam egy különleges nemzetgazdasági szereplő, aki törekszik a közfeladatok minél színvonalasabb, hatékony és gazdaságos ellátására, úgy hogy közben közpénzből gazdálkodik, valamint közhatalmi helyzetével képes befolyásolni a gazdaságot (Pl.: jogi szabályozás, jövedelem-újraelosztás).

Az energiapiacra jelenleg is számos olyan piaci kudarc alakul ki, amely társadalmilag nem hatékony erőforrás-allokációhoz vezet. Ezek közé tartozik például az erőművek által kibocsátott szennyezés, vagy az elégtelen mértékű energiahatékonysági beruházás. Ezeket

felismerve az Európai Unió és a tagországok különböző típusú szabályozó eszközöket vezettek be, így például egységes emisszió-kereskedelmi rendszert, megújuló támogatási rendszereket és energiahatékonysági beruházások támogatását.¹⁹

Véleményem szerint az állami támogatás (jövedelem-újraelosztás=redisztribúció) is egy piaci kudarcot kezelő eszköz az energiaszektorban. Egyes szerzők szerint erkölcsi kockázat és pozitív externáliák mellett az állami támogatás egyértelműen értéket teremt, sőt, a helyesen megtervezett támogatási rendszer javítja az ösztönzőket is.²⁰ Álláspontom szerint azonban nem hagyható figyelmen kívül az állami szubvenció során felmerülő információs aszimmetria és ennek következtében a korrupció megjelenésének ténye (mint kormányzati kudarc) sem, amely viszont már negatívum. Az állami támogatásokra vonatkozó tiltó szabályokkal az integráció igyekszik biztosítani a Pareto-hatékonysághoz kapcsolódó egyensúlyi állapotot.²¹

Az Európai Unió energiapiaci liberalizációs folyamata az 1996-os energia-irányelvekkel indult meg, amellyel az integráció célja a teljes piacnyitás egy évtizeden belül történő megvalósítása volt. Azonban e folyamat során a tagállamoknak számos nehézséggel kellett szembenéznük, mint például az energetikai lobbis ellenállása vagy a folyamatos energiaellátás biztosítása, melynek kapcsán nélkülözhetetlen lett az állami beavatkozás, így például támogatás nyújtása bizonyos szektorok, köztük az energiaszektor megfelelő működéséhez.²²

A liberalizáció fokozatos megvalósítása (és az unbundling/szétválasztás) tehát az Európai Unió célja, amelynek érdekében 3 energiacsomagot fogadott el. Az első energiacsomag rugalmas, keretjellegű szabályozást tartalmazott a fokozatos piacnyitás és a hálózati hozzáférés biztosítása érdekében. Ennek eredményeként azonban a tagállamok között jelentős különbségek alakultak ki, mivel a domináns vállalkozások a megfelelő szintű szétválasztás hiányában kihasználhatták a piaci pozíciójukból eredő különleges helyzetüket. A 2003-ban megjelent második energiacsomag továbbvitte a piacnyitást, elrendelte a független energiapiaci szabályozó hatóságok felállítását, és fogyasztókat védő rendelkezéseket vezetett be. Az Európai Bizottság azonban e csomagot követően is arra a következtetésre jutott, hogy magas a piaci koncentráció, amely gátolja az energiapiaci versenyt.

Az Európai Bizottság 2007-ben új csomagot fogadott el, amelyet az Európai Parlament 2009-ben módosításokkal hagyott jóvá (a szétválasztási szabályok, a fogyasztóvédelem, a szabályozó hatóságokkal kapcsolatos rendelkezések, az európai uniós szintű együttműködési platformok kialakítása és a veszélyhelyzeti regionális szolidaritás kapcsán).

A liberalizáció fokozatos kiterjesztésével párhuzamosan szükséges az energiaszektorban meglévő piaci kudarcok kezelése is. Leggyakrabban a természetes monopóliumok (így például az energiatermelés) gátolják a hatékonyságot és az újraelosztást.²³ Ennek kapcsán jutnak jelentős szerephez az állami intézkedések, amelyeknek nem szabad az egyensúlyi állapotot a másik oldalra billenteniük.²⁴

Az Európai Bizottság feladata az egyensúlyi állapot biztosítása; ezen intézmény eljárásának előnye, hogy – azáltal, hogy *ex post* jelleggel megszünteti az energia-piaci liberalizálás útjában álló akadályokat – a bírósági eljárásnál rövidebb idő alatt lehet felszámolni a versenykorlátozó helyzeteket, valamint a nemzeti hatóságoknak nincs formális beleszólási jogosultságuk és nem tudják a piacnyitást késleltetni.²⁵ Lisszaboni Szerződés vezette be „a Bizottság végrehajtási hatáskörének gyakorlására vonatkozó tagállami ellenőrzési mechanizmusok” új szabályait, megalkotva a tanácsadó bizottságot, illetve a vizsgálati eljárást.^{26, 27}

Az európai uniós jogban főszabályként az állami támogatások általános tilalma érvényesül, mivel az integráció célja a liberalizáció, azaz a *laissez-faire* elvének érvényesülése.²⁸

A Gemo ügyben megfogalmazott főtanácsnoki indítvány alapján az állami támogatásnak kétféle felfogása jelenik meg. Az állami támogatási elv szerint minden intézkedés ide tartozik, amelyet az általános érdekű kötelezettségek teljesítéséért az állam biztosít, míg az ellentételezési elv szerint állami támogatásról akkor beszélünk, ha az állam által biztosított gazdasági előny meghaladja a megfelelő/arányos díjazást vagy a többletköltséget. A Bíróság joggyakorlatában mind a két elv érvényesülése megfigyelhető.²⁹

A Bíróság kialakított joggyakorlata, majd a jogalkotás szintjén is megjelenő tézis szerint vannak olyan esetek, amikor megvalósul az állami támogatás, azonban a Pareto-hatékonysághoz kapcsolódó egyensúlyi állapot fenntartása miatt megengedett. Ilyen például az általános gazdasági érdekű szolgáltatások esete, amikor olyan sajátos feladatokról van szó, amelyeket ha a piacra bízunk, a szolgáltatás nyújtása veszélybe kerülhetne, így a versenyszabályok helyett a közérdek érvényre juttatása kerül előtérbe. Azonban a versenyszabályok figyelmen kívül hagyása a kereskedelem fejlődését nem befolyásolhatja az Unió érdekében ellentétes mértékben [EUMSZ 106. cikk (2)]. A sajátos feladat tehát tágan értelmezhető, amelynek a (2) bekezdés szab határt.³⁰

AZ ENERGIÁRA VONATKOZÓ ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK KÉRDÉSKÖRE MAGYARORSZÁG VONATKOZÁSÁBAN

Magyarország a rendszerváltáskor hosszú távú villamosenergia-vásárlási és kapacitás-lekötési megállapodásokkal próbált felzárkózni a közösségi versenyjogi szabályokhoz. A cél az volt, hogy a legalacsonyabb költségek mellett biztosítsák az energiaellátás biztonságát, korszerűsítsék az infrastruktúrát, eközben figyelemmel legyenek a mindenkori környezetvédelmi szabványokra, valamint elvégezzék az áramszolgáltatási ágazat szükséges szerkezeti átalakítását.

Kezdetben (1991–2002) az „egyvásárlós modell” került bevezetésre, azaz a villamosenergia-termelő társaságok az energiát az MVM-nek adhatták el, aki pedig továbbította azt a területi áramszolgáltatóknak.³¹ Az energiaszektor korszerűsítéséhez szükség volt külföldi

befektetőkre is, ezért velük hosszú távú villamosenergia-vásárlási megállapodásokat (továbbiakban: HTM) kötött az MVM, cserébe pedig azok vállalták, hogy befektetnek magyarországi erőművek építésébe és modernizálásába, valamint kötelezettséget vállaltak a termelő egységek megfelelő karbantartására és üzemeltetésére.

Ekkor tehát a magyar villamosenergia-piac liberalizációja még nem történt meg, így a villamosenergia-termelők a villamos energiát közvetlenül csak az MVM-nek adhatták el, illetve egyedül az MVM volt jogosult villamos energiával ellátni a területi áramszolgáltatókat. E megállapodások sajátossága volt továbbá, hogy az MVM részére az erőművek termelői kapacitásának túlnyomó részét lekötötték, függetlenül az erőmű tényleges kihasználtságától. A lekötött kapacitáson felül az MVM minden HTM keretében működő erőműtől köteles volt egy meghatározott minimális mennyiségű villamos energiát vásárolni.

Ekkor még nem voltunk tagjai az Európai Uniónak, pedig ebben az időben született meg az első energiacsomag, amelynek célja a piacnyitás elősegítése és fokozása volt.³²

Magyarországon 2003-ban az új villamosenergia-törvény vezette be az úgynevezett „kettős modellt” (2003–2008), amely két szektort különböztetett meg, egy közüzemi szektort (továbbra is kizárólagosan az MVM) és egy versenyszektort.

Az Európai Unióban 2003-ban megjelent a második energiacsomag, amely továbbvitte a piacnyitást, és elrendelte a független energiapiaci szabályozó hatóságok felállítását. Ennek hatására (házánk uniós csatlakozására tekintettel) Magyarországon a harmadik villamosenergia-törvény hatályon kívül helyezte, a közüzemi szektorra vonatkozó szabályozás azonban a HTM-ek az erőművek által előállított energia túlnyomó részét így is lekötötték.

Magyarország európai uniós csatlakozását követően a Bizottság 2005-ben vizsgálatot kezdeményezett annak érdekében, hogy megállapítsa, nem jelent-e tiltott állami támogatást a HTM megkötése az erőművek (villamosenergia-termelők) számára, mivel ezen megállapodások egyik alapelve, hogy az MVM kötelessége meghatározott áron megfizetni kapacitásdíjat és energiadíjat (a konkrét vizsgálat tárgyát a Dunamenti Erőmű HTM szerződése képezték).

Ezen eljárás végeredménye a Bizottság 2009/609/EK határozata (2008. június 4.), amelyben foglalkozott a hosszú távú villamosenergia-vásárlási megállapodások keretében nyújtott állami támogatásokról. A határozat utalt a Preussen Elektra ügyre, szemléltetve, hogy a magyar eset másabb ehhez képest. A német ügyben az állam arra kötelezte a magánvállalatokat, hogy a piaci árnál magasabb áron vásároljanak energiát bizonyos villamosenergia-termelőktől, azonban a magánvállalatoknak nyújtott állami források nem álltak az állam irányítása alatt. Jelen magyar esetben azonban egy olyan állami vállalatról volt szó, amelynek forrásai állami ellenőrzés alatt álltak.³³

A Bizottság a dokumentumban az államnak való betudhatóságot a Stardust ítéletből vezette le, majd meg-

állapította, hogy egy intézkedés akkor is állami támogatásnak minősül, ha egyes feltételek jövőbeni teljesülése esetén a hatóságoknak olyan további pénzügyi terhet kell viselniük, amelyet az előny nyújtása nélkül elkerülhettek volna.

A Bizottság döntésében megállapította, hogy állami támogatásról van szó, amely összeegyeztethetetlen a közösségi joggal, így azt a magyar államnak meg kell szüntetnie és vissza kell vennie.³⁴ A Budapest Erőmű Zrt. (a jelen ügyben érintett erőmű) azonban e határozattal szemben az Európai Unió Bíróságához fordult, és hatályon kívül helyezését kérte.³⁵ Az első fokon eljáró Törvényszék elutasította az erőmű által benyújtott jogorvoslatot, így az az Európai Unió Bíróságához fordult a döntés megváltoztatását kérve. Az ügyben született főtanácsnoki indítvány szerint megvalósul az állami támogatás, azonban a piaci befektető elvére való utalással megállapította, hogy az összeegyeztethető az uniós joggal. Az Európai Unió Bírósága a főtanácsnoki indítvánnyal nem értett egyet és döntésében összeegyeztethetetlennek ítélte a támogatást az uniós joggal. Ennek oka azon ítélkezési gyakorlat, amely szerint a magánbefektető elvének teljesüléséhez azt kell elemezni, hogy ugyanazt az előnyt egy rendes piaci feltételek mellett működő magánbefektető is nyújtotta-e volna. A Bíróság 2015. évi októberi ítélete szerint nem felel meg az Európai Unió belső piaci és versenyjogi rendelkezéseinek az, hogy a villamosenergia-termelők termékeit előre meghatározott időtartamon keresztül és rögzített áron kell az MVM-nek megvásárolnia. Az energia mennyisége és ára a piaci viszonyoktól kell, hogy függjön, míg a HTM-ek a termelők számára olyan gazdasági előnyöket biztosítottak, amelyek piaci verseny esetén nem valósultak volna meg.^{36,37}

A PAKS II. BERUHÁZÁS VERSENYJOGI SZABÁLYOK SZERINTI MEGÍTÉLÉSE

Csaknem 8 évvel azután, hogy kimondták a HTM-ek tiltott állami támogatásnak minősítését, újabb, az energiaszektor biztonsága kapcsán felmerülő magyar eset került az Európai Unió Bizottsága vizsgálatának középpontjába.

Az Európai Unió fontos célkitűzése az egységes energiapiac létrehozása és ezáltal az energiabiztonság megvalósítása. Az uniós alapszerződések szerint a tagállamok szabadon határozhatják meg energiaszerkezetüket, így akár dönthetnek az atomenergiába való beruházás mellett is. A Bizottság feladata biztosítani, hogy amikor az állam közpénzeket használ fel vállalkozások támogatásához, ez az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályokkal összhangban történjen.

A tagállamoknak viszonylag tág eszköztára van az energiapolitika területén, így többek között támogatást adhatnak a megbízható és hazai energiaforrások alkalmazására, szorgalmazhatják a hasznos kapacitások bővítését, megadóztathatják a bizonytalan és környezetterhelő energiaforrásokat, valamint ösztönözhetik a megújuló energiaforrások elterjedését.

Az atomenergia alkalmazásának számos előnye lehet, így többek között gazdaságossági, ellátás-biztonsági, környezetvédelmi szempontok (a széntermelés nagyobb környezetterheléssel jár), annak időjárástól való függetlensége, a létesítés, üzemeltetés intézményi és humán feltételeinek rendelkezésre állása, bizonyos fokú társadalmi támogatottság, valamint magas műszaki színvonalat képviselő technológia.

A Bizottság 2017-es közleménye szerint 14 tagállamban összesen 129 atomerőmű üzemel, valamint 10 tagállam tervezi újabb erőmű megépítését: ebből négy reaktor építése már folyamatban van Finnországban, Franciaországban és Szlovákiában, illetve a Bizottság engedélyezte Nagy-Britannia és Magyarország számára az atomerőmű-beruházás megvalósítását. A közlemény szerint a világon az EU rendelkezik a legfejlettebb, jogilag kötelező és végrehajtható regionális keretszabályozással a nukleáris energia biztonságának területén. A Bizottság nyilatkozatának előrejelzése szerint az Unióban 2025-ig csökkenni fog a nukleáris termelési kapacitás, figyelembe véve egyes tagállamok (Pl.: Németország, Franciaország) arra irányuló döntését.³⁸

A paksi beruházást megelőzően a Hinkley Point C atomenergia-beruházást vizsgálta az Európai Bizottság az állami támogatásokra vonatkozó szabályok, így a belső piac jogával való összeegyeztethetőség szempontjából.

A brit kormány 2012-ben jelentette be az Európai Bizottságnak a *Hinkley Point C* nukleáris erőművel kapcsolatos új beruházási tervét ex ante engedélyezésre, azonban az intézmény az állami támogatás fennállásának lehetősége miatt 2013-ban részletes eljárás lefolytatása mellett döntött.³⁹ A Bizottság e beruházással kapcsolatosan aggályosnak tartotta, hogy az állam által az EDF-nek (az erőmű megépítését megvalósító francia vállalat) biztosított ár (35 évig garantálva) a piaci ár kétszeresének megfelelően van meghatározva, valamint, hogy a brit állam a francia vállalatnak minden, az erőműépítéshez a piacról felvett hiteléhez garanciát nyújt. Vita tárgya volt az is, hogy a két tervezett reaktor működését lehet-e általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak (ÁGÉSZ) minősíteni (Nagy-Britannia szerint igen). Több hozzászóló szerint az állami intézkedés ÁGÉSZ-nek minősül, mivel célja, hogy biztosítsa Nagy-Britannia energiaszükségletének kielégítését, a projektet világos és átlátható módon hajtják végre, ami nem eredményez gazdasági előnyt a résztvevő cégek egyike számára sem. Továbbá csökkenti az import üzemanyagoktól való függőséget és a fosszilis fűtőanyagok használatát. Míg a másik oldal szerint e támogatás nem felel meg az Altmark kritériumoknak, mert az intézkedés kizárólag az Általános Gazdasági Érdekű Szolgáltatás teljesítésének ellentételezését jelenti és mivel a villamosenergia-termelés egy szabványos gazdasági tevékenység, ezért a atomenergiának versenyeznie kellene többi villamosenergia-forrással a liberalizált belső villamosenergia-piacon, ami jelen esetben nem történik meg. Továbbá nem felelt meg a 2009/72/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének (2) bekezdésében megállapított közszolgáltatási kötelezettség feltételeinek.⁴⁰

A Bizottság a piacgazdasági befektető elvét is vizsgálva arra jutott, hogy piaci feltételek mellett nem válna a brit állam a beruházáshoz hasonló kockázatot és fennáll annak a veszélye is, hogy az állam jelentősen túlkompenzálja a beruházó EDF-et. Az állami támogatás szükségtelen, illetve a projekt túl költséges, és a jelenlegi áramárakon számolva áremelkedést eredményez.^{41, 42}

A brit kormány az uniós intézmény által felvetett aggályoknak megfelelően kötelezettségvállalásokat tett és módosított beruházási koncepcióján.⁴³ A Bizottság közleménye szerint a brit hatóságoknak sikerült bizonyítani, hogy a beruházás állami támogatás nélkül nem valósulna meg, így a beruházás összhangban áll a Szerződésben foglalt állami támogatási szabályokkal, arányos a kitűzött céllal, és minimálisra csökkenti az egységes piacon belüli versenytorzulást.⁴⁴

A projekt megvalósítása során azonban problémák léptek fel, amikor Nagy-Britannia az EU-ból való kilépés mellett döntött. A szigetország végleges kilépésével a beszállított berendezések az EU-ból származó importnak számítanak, a dolgozók egy része pedig az EU-ból származó vendégmunkássá válna majd. E nehézségek megoldását befolyásolja az is, hogy Nagy-Britannia és az integráció között milyen szabályok, megállapodások jönnek majd létre. Kérdéses volt, hogy David Cameron utódja, Theresa May (akinek új kormánya megszüntette az addigi Energia és Klímaváltozási Minisztériumot (DECC), és létrehozta az új Department for Business, Energy and Industrial Strategy minisztériumot (Üzleti, Energiaügyi és Ipari Stratégiai Minisztérium), kihagyva annak megnevezéséből a „klímavédelem” szót) támogatni fogja-e a nagy beruházási költséget igénylő erőműépítést. Az előző kormány kötelezettségként vállalta, hogy magas átvételi árat garantál az erőmű által termelendő villamos áramra, amely csaknem meghaladja a jelenlegi nagykereskedelmi ár dupláját. Az új kormány nagy valószínűséggel át fogja azt gondolni, hogy mivel az új blokk az üzembe helyezése után csupán a sziget energiaigényének 7%-át elégítené ki, nem lehetne-e egy olcsóbb és kevésbé bonyolult megoldást választani.⁴⁵

A paksi beruházás Magyarországon nem piaci alapon, hanem Nagy-Britanniához hasonlóan állami szerepvállalással kerül megvalósításra.

A magyar állam intézkedése két új atomreaktor állami finanszírozásból megvalósuló fejlesztésére irányul. Ezen atomenergia-program megvalósítása érdekében Oroszország és Magyarország 2014. január 14-én kormányközi egyezményt kötött. Az egyezmény alapján a két ország együttműködik a jelenleg üzemelő Paksi Atomerőmű teljesítményének fenntartásában és fejlesztésében.⁴⁶ E program részletes szabályozását külön „megvalósítási megállapodások” tartalmazzák.

A beruházásról való döntést követően az állam nem jelentette be az Európai Bizottságnak az ezzel kapcsolatos állami szerepvállalását, így annak a sajtóhírekből kellett értesülnie. Ezután az uniós intézmény a magyar hatóságokkal való informális kapcsolatfelvételt kezdeményezett és 2014. március 13-án előzetes vizsgálatot (2015-ben pedig részletes vizsgálatot) indított annak

megítélésére, hogy a Paks II. erőmű megépítéséhez nyújtanak-e állami támogatást.⁴⁷

Magyarország a beadványában főként a piaci befektető elvére hivatkozva azt nyilatkozta, hogy szerinte nem valósul meg az EUMSZ 107. cikk (1) szerinti állami intézkedés. Ezenkívül a Rothschild bankház véleményére utalt, ami szerint a Paks II. projektnél azért sem valósul meg állami támogatás, mivel az a szabadpiaci körülmények között is versenyképes és megtérülő.⁴⁸

A Bizottság értékelésében az állami támogatásra vonatkozó uniós szabályokat elemezve 2015 novemberében az alábbi következtetéseket vonta le:

Az intézmény véleménye szerint az állami forrás megléte fennáll, mivel Magyarország a projektet a kivitelezési időszakban oroszországi és saját pénzeszközökből származó állami forrásokból fogja finanszírozni.

A gazdasági előny kritériuma is megvalósul, amit az uniós intézmény a MEIP-tesztel állapított meg (piaci befektető elve).⁴⁹ E teszt alapján csak a beruházásra vonatkozó döntés meghozatalával egyidejű bizonyítékokat vette figyelembe, vagyis azt, hogy a befektetők számára milyen információk álltak rendelkezésre az atomerőművel kapcsolatos döntések meghozatalakor. A magyar hatóságok álláspontja szerint az eredeti beruházási döntést a kormányközi egyezmény és az államközi hitel-megállapodás aláírásának pillanatában hozták meg, a Bizottság szerint azonban már 2013-ban meghozták a döntést, így ezt az időszakot kell figyelembe venni.

Továbbá a kedvezményezett MVM Zrt. olyan piaci szereplő, amely az uniós belső piacon gazdasági tevékenységet folytat. Az állami finanszírozással ez a vállalat versenyelőnybe került. Tágabb értelemben pedig a tervezett beruházás minden egyéb energiatermelési móddal (pl. szélenergia) szemben a nukleáris iparnak biztosít indokolatlan és túlzott gazdasági előnyt.

Az intézmény megállapítása szerint, amennyiben az előny kritériuma megvalósul, az szelektívnek mondható, mivel az 1429/2014. (VII. 31.) sz. Korm. határozat alapján az MVM a Paks II. Atomerőmű Fejlesztő Zrt.-t jelölte ki, mint amely az új atomerőművi blokkok tulajdonosa és üzemeltetője lesz. A Paks II. vállalata a magyar állam tulajdonában van, és a Miniszterelnökség gyakorolja a tulajdonosi jogokat.⁵⁰

Versenytorzító hatása is van a beruházásnak, amelynek megállapításához elegendő az, hogy az érintett vállalkozás olyan piacon működik, ahol verseny van, vagy az lehetne.

Továbbá, mivel a villamosenergia-kereskedelem határokon átnyúló, így valamely vállalatnak (jelen esetben Paks II-nek) nyújtott bármilyen szelektív előny potenciálisan érintheti az EU-n belüli kereskedelmet. Magyarország villamosenergia-infrastruktúrája a szomszédos országokhoz stabil összeköttetésekkel kapcsolódik. Magyarország az energia nagy részét (kb. 30%-át) importálja és a bejelentett intézkedés lehetővé teszi olyan nagy kapacitások fejlesztését, amelyek egyébként alternatív technológiákat használó más, magyarországi vagy egyéb tagállambeli piaci szereplők által alkalmazott magánberuházások tárgyát képeznék.⁵¹

Ezen tényezők alapján a Bizottság álláspontja szerint megvalósul az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés szerinti

állami támogatás. A magyar kormány több érv megfogalmazásával is próbálta elérni, hogy ennek ellenére mentesüljön a versenyszabályok megtartása alól. Az uniós szabályok szerint az állami szubvenció megengedhető, ha olyan intézkedésről van szó, ahol – a Bizottság vizsgálata alapján – teljesülnek az alábbi feltételek: közös érdekű cél elérését teszi lehetővé, piaci hibát küszöböl ki, közös érdek eléréséhez megfelelő eszköz, ösztönző hatású, arányos és nem torzítja aránytalanul a versenyt.

A Bizottság szerint a közös érdek követelménye teljesül azáltal, hogy az állami támogatás a Paks II. beruházás előmozdítását célozza.⁵² Az intézmény kifejtette azt is, hogy az atomenergiához kapcsolódó projektek speciális jellemzőkkel bírnak, amelyek nagy kockázatot vonnak maguk után, így csupán a piacra hagyni ezen szektor működtetését, fejlesztését nagy hiba lenne. Az esetleges hiányosságok kiküszöbölése érdekében tehát az állami beavatkozás szükséges.

A Bizottság megállapította továbbá a projekt megfelelő, ösztönző és arányos voltát is, mivel az egyfelől közös európai érdek előmozdítását célozza, másfelől a vizsgálatkor már kezdetét vette a megvalósítás, valamint a projekt megtérülése kicsivel marad alul azon a szinten, amelyet egy piaci magánbefektető egy hasonló projekttől elvárna. Korlátozásként a magyar állam vállalta, hogy a túlkompensáció elkerülése érdekében az atomerőmű által termelt nyereséget csak két célra fogja fordítani, így a magyar állami beruházás visszafizetésére és a felmerülő normál költségek fedezésére.

Végül, de nem utolsósorban a Bizottság konstatálta azt is, hogy a projekt nem torzítja aránytalanul a piaci versenyt. E feltétel megvalósítása érdekében fontos, hogy az új és régi blokkok tulajdonosa a túlzott piaci koncentráció elkerülése érdekében ne egyezzen meg egymással, valamint az új blokkok ne jelentsenek belépési korlátot új piaci szereplők számára. Magyarország vállalta, hogy a piaci koncentráció elkerülésének céljából az atomerőmű funkcionálisan és jogilag független lesz a paksi atomerőmű üzemeltetőjétől, az MVM Zrt.-től és annak bármilyen esetleges jogutódjától vagy más állami tulajdonú energetikai vállalattól.

Kiemelten fontosnak tartja a testület továbbá azt is, hogy a villamos energia piaci árát az új blokkoknál magasabb költségű termelők határozzák meg: így azokon a piacokon, amelyek részei piaci összekapcsolásnak (román–szlovák–magyar), Paks II. részesedése nem haladhatja meg a 20%-ot. A régi és új blokkok egy ideig párhuzamosan fognak működni, de a Bizottság szerint így is szükség lesz külföldi forrásokra.⁵³

A piaci likviditási kockázatok elkerülése érdekében Magyarország vállalta, hogy a Paks II. által termelt energia 30%-át a Bizottság által meghatározott áramtözdén értékesíti, a fennmaradó részt pedig objektív, átlátható és diszkriminációmentes módon adja el.^{54,55}

Összességében a kötelezettségvállalásokkal kapcsolatban megállapítható, hogy az első és harmadik jelent kockázatot Magyarország részéről. Az első vállalat tekintetében körülbelül 15–20 év múlva fog eldőlni, hogy az állam és a piaci alapon működő vállalatok hogyan tudnak együttműködni. Az energia villamosener-

gia-tőzsdén való értékesítésével kapcsolatban pedig a Bizottság szerint előre meg kell határozni az árakat, amit a magyar állam jelenleg nem tud megtenni.

ÖSSZEZEGÉS

Az állami támogatások kérdésköre kiemelkedő területe az uniós versenyjognak. E területen nincs jelentős szerepe a tagállami szervezeteknek, a döntés európai uniós szinten születik meg. Az állami támogatások befolyásolják az Unióban tevékenykedő vállalatok közötti versenyt, amely bizonyos kivételektől eltekintve a versenyre gyakorolt torzító vagy korlátozó hatása miatt tiltott az integrációban. A fentebb kifejtett megállapításaim alapján az energiaszektorhoz kapcsolódó szubvenciókat illetően az általánoshoz képest sokszor megengedőbb szabályokat találunk, főként az energiapolitikai és környezetvédelmi célok megvalósítása érdekében.

Az energiaszektor liberalizációja már az 1990-es évek második felétől folyamatban van, azonban e területen az állami jelenlétre is szükség van az itt előforduló piaci kudarcok (pl. természetes monopóliumok) miatt. Az integrációban a Bizottság gyakorol kontroll szerepet a versenyszabályok érvényesülése érdekében,

amely szerepe az elmúlt években bekövetkező jogszabályváltozásoknak köszönhetően hatékonyan tud érvényesülni. Ilyen jogszabályváltozásnak tekinthető, hogy a Lisszaboni Szerződéssel az integráció céljai közé került a környezetvédelem, amely az állami támogatások kapcsán is jelentős szerephez jut.

Az Európai Bizottság 2017 decemberében hozta meg határozatát a paksi atomerőmű tervezett bővítésének finanszírozásával kapcsolatban.⁵⁶ A határozat szerint a paksi bővítés finanszírozása (Hinkley Point C Atomerőműhöz hasonlóan) teljes mértékben állami támogatás, azonban az uniós intézmény szerint az a magyar kormány által vállalt kötelezettségvállalásoknak köszönhetően összeegyeztethető a versenyszabályokkal.

Azonban ez a döntés számos, a jövőben megnyilvánuló következményt von maga után, amelyek megítélése jelenleg kétséges. Így például lehetséges, hogy az állami támogatás torzítani fogja az árampiacot, még akkor is, ha az a magyar piacon marad. Paks I. és Paks II. párhuzamos működésének időszakában, azaz kb. 2026-tól a 2030-as évek közepéig a két erőmű több áramot fog termelni, mint a teljes magyar éjszakai fogyasztás, emiatt muszáj lesz a régiós piacra exportálni az áramfelesleget, tehát közvetlenül is beavatkozunk a környező államok árampiacába (olcsóbb áram).

Jegyzetek

- 1 „A tanulmány a Magyar Tudományos Akadémia és a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar közös, MTA-DE Közzolgálatási Kutatócsoportjának „Az állami szabályozó szerepek újraértékelődése a szolgáltatásokban” c. projektje keretében készült. A projektirány elhelyezésére I. Horváth M. Tamás és Bartha Ildikó (2016) Az ágazati közszolgáltatások rendszertervezése és politikái. Merre tartanak? Budapest: Dialóg Campus, 25–37.”
- 2 EC [1997]: Directive 96/92/EC of 19 December 1996 concerning common rules for the internal market in electricity. Official Journal, január 30. L 27/20.; EC [1998]: Directive 98/30/EC of 22 June 1998 concerning common rules for the internal market in natural gas. Official Journal, július 21. L 204/1.
- 3 Forrás: <http://www.greenpeace.org/international/Global/international/planet-2/report/2006/3/WhosePower.pdf>; 11. o. Letöltés ideje: 2018. 01. 20.
- 4 Vince Péter: A versenypolitika érvényesítése az Európai Unió energiaszektorában. 1–2. o. http://real.mtak.hu/30092/1/Vince_Kulgaszasag_u.pdf; letöltés ideje: 2018. 03. 05.
- 5 Vince Péter: A versenypolitika érvényesítése az Európai Unió energiaszektorában. 1–2. o. http://real.mtak.hu/30092/1/Vince_Kulgaszasag_u.pdf; letöltés ideje: 2018. 03. 05.
- 6 Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata; 2012/C 326/01; 194. cikk (1)
- 7 Staviczky Péter: Az állami támogatási politika jelene és jövője, Állami Támogatási Nap –1. panel, Állami Támogatások Joga 10 (2011/2), 21.
- 8 Lukács András – Tanyi Anita: Energiatámogatások az Európai Unióban; <http://www.lelegzet.hu/archivum/2002/04/0139.hpp.html>
- 9 Staviczky Péter: Az Európai Bizottság legjobb eljárási gyakorlatokat összefoglaló kódexe, Állami Támogatások Joga 8 (2010/4) 13–25.
- 10 Dán Judit – Gombos Katalin – Kertészné Váradai Szilvia: Bevezetés az Európai Unió versenyjogába; Jatepress, 2014. 100–101. o.
- 11 Versenypolitika: http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/competition.html?locale=hu&root_default=SUM_1_CODED%3D08; letöltés ideje: 2017. 05. 15.
- 12 Európai Unió Működéséről szóló Szerződés. Európai Unió Hivatalos Lapja, C-326/ 47. 101–107. cikk.
- 13 Kerekes Sándor: Méretgazdaságossági és jóléti optimum a környezetvédelmi szolgáltatásokban. Közgazdasági Szemle, XLIX. évf., 2002. november 972–985. o.
- 14 Fiáth Attila – Megyes Judit: A hálózatos iparágak szabályozási környezete. Vezetéstudomány XLI. évf. 2010. 5. szám. 4–10.
- 15 Boda Zsolt – Scheiring Gábor: A közszolgáltatások politikai értelmezéséről. Politikatudományi Szemle XIX/3. 45–64. pp.
- 16 John Cullis – Philip Jones: Közpénzügyek és közösségi döntések. Aula Kiadó, Budapest, 2003. 589–645.
- 17 Fiáth Attila – Megyes Judit: A hálózatos iparágak szabályozási környezete. Vezetéstudomány XLI. évf. 2010. 5. szám. 4–10.
- 18 George J. Stigler: The Theory of Economic Regulation. The Bell Journal of Economics and Management Science; Vol. 2, No. 1 (Spring, 1971), pp. 3–21.
- 19 Mező András: A szabályozó eszközök rengetegében. PhD-értekezés. Budapest, 2014. 9–11. o. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/802/1/Mezosi_Andras_dhu.pdf; Letöltés ideje: 2018. 01. 22.
- 20 Berlinger Edina – Lovas Anita – Juhász Péter: Az állami támogatás hatása a projektfinanszírozásra erkölcsi kockázat és pozitív externáliák mellett. Szerződéselméleti megközelítés. Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet, Budapest, 2014. 4–11. o.
- 21 Boros Áron: Víziközmű beruházások gazdasági értékelésének dilemmái – A 2007–2013 közötti szennyvízkezelési projektek tapasztalatai. PhD-értekezés, 2014. 10–13. o. http://phd.ke.hu/fajlok/1410529064-boros_aron_doktori_ertekezes_final.pdf; letöltés ideje: 2018. 01. 23.
- 22 Berlinger Edina – Lovas Anita – Juhász Péter: i. m. 4–11. o.
- 23 Berlinger Edina – Lovas Anita – Juhász Péter: i. m. 4–11. o.
- 24 Vince Péter: i. m. 3–5. o.
- 25 Vince Péter: i. m. 6–7. o.
- 26 EUMSZ, 291. cikk, (3) bekezdés és Az Európai Parlament és a Tanács 182/2011/EU rendelete (2011. február 16.) a Bizottság végrehajtási hatásköreinek gyakorlására vonatkozó tagállami ellenőrzési mechanizmusok szabályainak és általános elveinek megállapításáról. Európai Unió Hivatalos Lapja, L 55/13.
- 27 State Aid Manual of Procedures Internal DG Competition working documents on procedures for the application of Articles 107 and 108 TFEU. http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/sa_manproc_en.pdf (letöltés ideje: 2018. 03. 10.)
- 28 EUMSZ 107. cikk (1) „Ha a Szerződés másképp nem rendelkezik, a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amelyben az érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.”
- 29 C-126/01. sz. Gemo ügy; EBHT 2003., I-13. 769. o.]
- 30 C-157/94. számú Komission/Niederlande ügy 45. pontja (EBHT 1997, I-5699)

31 A villamos energia termeléséről, szállításáról és szolgáltatásáról szóló 1994. évi XLVIII. törvény.
 32 A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló 1996. december 19-i, 96/92/EK európai parlamenti és a tanácsi irányelv, valamint az 1998-ban született, a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló 1998. június 22-i, 98/30/EK európai parlamenti és a tanácsi irányelv.
 33 C-379/98. számú Preussen Elektra AG kontra Schhleswag AG ügy (EBHT 2001., 1-02099. o.)
 34 2009/69/EK: a Bizottság határozata (2008. június 4.) a Magyarország által a hosszú távú villamosenergia-vásárlási megállapodások keretében nyújtott állami támogatásról.
 35 Szuchy Róbert: Az állami támogatások egyes versenyjogi szabályai a villamos energia piacon, különös tekintettel a hosszú távú áramvásárlási szerződésekre. In: Stipta István (szerk.) Collegium Doctorum Konferencia [elektronikus dok.] . Konferencia helye, ideje: Miskolc, Magyarország, 2012. 04. 19. Miskolc: Bíbor Kiadó.
 36 T-80/06. és a T-182/09. számú Budapesti Erőmű Zrt. kontra Európai Bizottság egyesített ügyek (EBHT I 2012., 1-00000 o.)
 37 Sztankó Éva: Miért összeegyeztethetetlen a magyar hosszú távú villamosenergia-vásárlási megállapodások a közösségi vívmányokkal? Közgazdasági Szemle, LVIII. évf., 2011. július–augusztus; 653–655. o.
 38 COM(2017) 237 final; A Bizottság Közleménye a nukleáris indikatív programról az Euratom-Szerződés 40. cikke értelmében az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság általi véleményezésre.
 39 https://www.energiaklub.hu/files/news/paks2_gp_ek_adatlap.pdf; letöltés ideje: 2017. 05. 12.
 40 A Bizottság (EU) 2015/658 Határozata (2014.

október 8.) az Egyesült Királyság által a Hinkley Point C atomerőmű javára végrehajtott tervezett SA.34947 (2013/C) (korábbi 2013/N) számú állami támogatásról, (79)–(84). Az Európai Unió Hivatalos Lapja, L 109/44.
 41 Papp Mónika – Varjú Márton: A brit nukleáris erőműépítéssel kapcsolatos európai bizottsági aggályok; <http://hpops.tk.mta.hu/blog/2014/04/brit-nuklearis-eromu-europai-bizottsagi-aggalykok>; letöltés ideje: 2017. 05. 23.
 42 SA.34947. sz., Egyesült Királyság – A Hinkley-Point C atomerőműhöz nyújtott támogatásügy, lásd a 2014. október 8-i IP/14/1093 sz. sajtóközleményt, elérhető a következő címen: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1093_en.htm
 43 Az Egyesült Királyság vállalta, hogy jelentősen módosítja a projekt finanszírozási feltételeit, árgaranciát ad az üzemeltetőnek és kezességet vállal a befektetéshez szükséges hitelekre. A beruházónak (EDF) nagyobb díjat kell fizetnie az állami garanciáért, ami nagyobb összegű megtakarítást jelent a brit adófizetőknek, valamint a cég köteles lesz megosztani a nyereségét az állammal, ha a profit a most tervezettnél magasabb szintre emelkedik.
 44 COM(2015) 247 final; a bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, 2014. évi jelentés a versenypolitikáról; http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2014/part1_hu.pdf; letöltés ideje: 2017. 05. 20.
 45 http://energiaakademia.lapunk.hu/tarhely/energiaakademia/dokumentumok/201608/breit_es_atomeromu.pdf
 46 A 2014. január 14-én megkötött és az Országgyűlés által megerősített 2014. évi II. törvény a

Magyarország Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya közötti nukleáris energia békés célú felhasználása terén folytatandó együttműködéséről szóló Egyezmény kihirdetéséről.
 47 SA.38454 (2014/CP) ügyszám
 48 Rothschild Jelentés: <http://www.kormany.hu/download/a/84/90000/2015%20Economic%20analysis%20of%20Paks%20II.pdf>; letöltés ideje: 2017. 05. 24.
 49 T-319/12. sz. és T-321/12. sz., Spanyolország és Ciudad de la Luz kontra Bizottság ügy, ECLI:EU:T:2014:604, 40. pont, T-233/99. sz. és T-228/99. sz., LandNordrhein-Westfalen kontra Bizottság ügy, ECLI:EU:T:2003:57, 245. pont.
 50 A 45/2014. (XI.14.) NFM rendelet az MVM Paks II. Atomerőmű Fejlesztő Zártkörűen Működő Részvénytársaság felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló szervezet kijelöléséről.
 51 C(2015) 8227 final; Brüsszel, 2015.11.23; http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/261529/261529_1713907_27_2.pdf; letöltés ideje: 2017. 05. 22.
 52 Euratom Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2010/C 84/01; 2. cikk.
 53 http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseif/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38454; letöltés ideje: 2017. 05. 24.
 54 <http://mvm.hu/download/MVM-Hirlevel-2017-marcius-13.pdf>; letöltés ideje: 2017. 05. 22.
 55 Európai Bizottság: Sajtóközlemény; Állami támogatás: A Bizottság jóváhagyta a magyarországi Paks II Atomerőmű megépítésére irányuló beruházást; 2017. március 06.
 56 SA.38.454-2015/C, Brüsszel, 2015. 11. 23. C(2015) 8227 final

BÜNTETŐJOG II. – KÜLÖNÖS RÉSZ

Hatodik, hatályosított kiadás

SZERZŐK: **Belovics Ervin, Molnár Gábor Miklós, Sinku Pál**

SZERKESZTŐ: **Belovics Ervin**

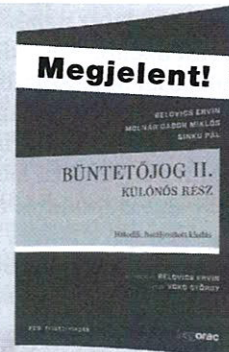
LEKTOR: **Vókó György**

A 2012. évi C. törvény, tehát a Büntető Törvénykönyv elfogadását követően immár hatodik alkalommal jelenik meg a Különös Rész tényállásait átfogóan elemző szakkönyv. A 2018 júliusában hatályba lépő új Büntetőeljárás törvény mellett 2018 januárjában is számos olyan új eljárási és anyagi jogi törvény lépett hatályba, melyek háttérjogszabályként érintik a Különös Rész egyes tényállásait. Az aktualizált kiadás mindezen jogszabályok 2018. július 1-től hatályos állapotára épül.

A tényállások bemutatása továbbra is a megszokott módon történik. A szerzők nem csupán az egyes bűncselekmények dogmatikai elemzésének és joggyakorlatának a bemutatására törekuszenek, hanem ismertetik azok szabályozásának történeti előzményeit, a hatályos rendelkezések alkotmányos alapjait, a kapcsolódó joggyakorlat meghatározó döntéseit és megjelölik az idetartozó jogirodalom jelentősebb eredményeit is.

A változatlan szerzői csapatból ketten a Legfőbb Ügyészség vezető munkatársai (egyikük tanszékvezető egyetemi tanár), a harmadik szerző a Kúria büntetőbírája, a kötet lektora pedig professor emeritus, az Országos Kriminológiai Intézet igazgatója. Valamennyien a büntetőjog tudományának jeles képviselői, akik több évtizede folytatnak oktatói tevékenységet a hazai jogi karokon.

Büntetőjog I. – Általános Rész és II. – Különös Rész együttesen: 20 000 Ft

Ára: 12 000 Ft

EURÓPAI JOG

AZ EURÓPAI JOGAKADÉMIA FOLYÓIRATA

LEHÓCZKI BALÁZS

Az Európai Unió Bírósága által 2017-ben lezárt magyar ügyek

1. oldal

KECSKÉS ANDRÁS - FERENCZ BARNABÁS

A nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás és az ISDS eljárások

13. oldal

ZARA ORSOLYA

Robo sapiens, második felvonás – Aktuális jogi és szabályozási kérdések az Európai Parlamentben

21. oldal

LOVAS DÓRA

Állami támogatások uniós jogi szabályozása, különös tekintettel az energiaszektorra

24. oldal

PRIEGER ADRIENN - PAÁR ÁDÁM

Atatürk, az Európai Unió előfutára

32. oldal

2

XVIII. évfolyam,
2018. március
www.hvgorac.hu

hvgorac

TEMATIKUS JOGI SZAKLAPOK